

Håndbog om rettigheder og online musik

Denne vejledning handler om klarering af rettigheder til musik, når musik bruges online.

Eksempler på online brug af musik

- ♪ Online streaming og downloading af musik
- ♪ Musik i online lydbøger
- ♪ Underlægningsmusik i online videoer
- ♪ Baggrundsmusik på hjemmesider
- ♪ Musik i apps eller online spil
- ♪ Netradio

Indledning

Inden du eller din virksomhed går i gang med at bruge musik online, skal du spørge de relevante rettighedshavere om lov og indgå en aftale om brugen. Det gælder i enhver sammenhæng, hvor der bruges musik online, hvad enten det er egentlige musiknumre, underlægningsmusik til en video eller musik til en e-bog.

Der findes forskellige typer af rettigheder til musik, og de håndteres af forskellige parter - både organisationer, virksomheder og i nogle tilfælde privatpersoner. Det er mere komplekst, end det lyder, men der er hjælp at hente ☺

Hvordan gør jeg i praksis?

Trin 1. Find noget musik du må bruge

Den musik, du ønsker at bruge, kan komme fra forskellige kilder, fx fra købte cd'er eller musik downloadet fra internettet. Hvis du har købt musik online, f.eks. via iTunes eller andre downloadtjenester, skal du være opmærksom på, at du typisk vil være underlagt licensvilkår, som begrænser måden den købte musik kan bruges på. Ofte vil brugen være begrænset til privat brug, da det ikke er al musik, du henter online, som du må bruge kommercielt.

Det er også muligt at anskaffe musik fra professionelle virksomheder med henblik på brug i kommercielle sammenhænge eller til kommercielle produktioner. Sådan musik kaldes ofte også "library music" eller "stock music" hvis det er musik, som sælges online. Ved sådan musik er der ofte allerede taget hånd om nogle af rettighederne, jf. mere herom nedenfor.

Trin 2. Indhent nødvendige tilladelser

Når du har fundet musik, som du gerne vil bruge online, skal du sørge for at indhente tilladelse fra de relevante rettighedshavere inden du gør musikken tilgængelig for andre online.

Hvis man ønsker at lave en produktion, som indeholder musik (f.eks. en e-bog med baggrundsmusik), bør man i forbindelse med en bestillingsopgave være opmærksom på, at Kodas medlemmer ikke kan give afkald på et eventuelt vederlag til Koda.

Her er en kort oversigt:

Online streaming og downloading af musik

Hvis du vil tilbyde musik til streaming eller downloading online, skal du kontakte:

- Koda (medie@koda.dk)
- Relevante pladeselskaber - du kan eventuelt rette henvendelse til Gramex eller Kodas Forlags- og Medlemsservice (medlem@koda.dk) for at få hjælp til at identificere de relevante pladeselskaber.

Baggrundsmusik på hjemmesider (online videoer)

Hvis du vil bruge musik som baggrundsmusik til en hjemmeside, skal du kontakte:

- Koda (medie@koda.dk)
- Gramex (gramex@gramex.dk)

Hvis musikken indgår i en sammenhæng med levende billeder, som f.eks. baggrundsmusik til en online video, skal du også kontakte

- NCB/relevante musikforlag (av.dk@ncb.dk) – NCB kan eventuelt hjælpe dig videre til det relevante musikforlag.

Musik i online lydbøger

Hvis du vil bruge musik i online lydbøger, skal du kontakte:

- Koda (medie@koda.dk)
- Relevante pladeselskaber - du kan eventuelt rette henvendelse til Gramex eller Kodas Forlags- og Medlemsservice (medlem@koda.dk) for at få hjælp til at identificere de relevante pladeselskaber.

Netradio

Hvis du vil bruge musik i en netradio, skal du kontakte:

- Koda (medie@koda.dk)

- Gramex (gramex@gramex.dk)

Musik i apps eller online spil

Hvis du vil bruge musik i en app eller et online spil, skal du kontakte:

- Koda (medie@koda.dk)
- Relevante pladeselskaber - du kan eventuelt rette henvendelse til Gramex eller Kodas Forlags- og Medlemsservice (medlem@koda.dk) for at få hjælp til at identificere de relevante pladeselskaber.

Som det fremgår ovenfor, kan du i mange tilfælde nøjes med at indhente en tilladelse fra Koda og en tilladelse fra Gramex. I praksis vil tilladelserne fra Koda og Gramex til brug af musik online inkludere de nødvendige rettigheder til både offentlig fremførelse og eksemplar fremstilling. Gramex kan oplyse, om de kan licensere den påtænkte brug, eller om det vil være nødvendigt at kontakte pladeselskabet direkte.

Yderligere tilladelser kan være nødvendige:

- Bruger du musik til video/levende billeder? Husk da også at indhente tilladelse fra NCB eller det relevante musikforlag for retten til "synkronisering" i relation til de skabende kunstnere og tilsvarende fra det relevante pladeselskab i forhold til producentrettighederne.
- Bruger du musikken i en særlig reklamemæssig, pornografisk eller politisk sammenhæng? Husk da også at spørge komponisten/musikforlaget og pladeselskabet direkte.
- Bruger du noder og/eller sangtekster i grafisk form? Husk da at spørge den skabende kunstner eller kontakt Dansk Musikforlæggerforening.

Vær opmærksom på, at du i nogle tilfælde kan være fritaget fra at skulle indhente tilladelse fra rettighedshaverne til at bruge musikken. Disse tilfælde kan være:

Udløb af ophavsretten: Der kan være særlige tilfælde, hvor der ikke er behov for at indhente tilladelse til brug af musik. Ophavsretten til et musikværk (kompositionen/teksten) ophører nemlig 70 år efter ophavsmandens dødsår. Er ophavsretten udløbet kan man frit og uden betaling bruge musikværket. Det er ofte tilfældet for originale klassiske musikværker. Du skal dog være opmærksom på, at nyere arrangementer af ældre musikværker opnår selvstændig beskyttelse, som beregnes efter hvor længe arrangøren har levet.

Man skal også være opmærksom på, at der stadig kan være rettigheder til selve indspilningen. Disse rettigheder udløber op til 70 år efter den første udgivelse fandt sted. Selvom ophavsretten til et musikværk er udløbet, vil brug af en indspilning yngre end 70 år som regel forudsætte tilladelse fra pladeselskabet (men altså ikke fra Koda).

"Library Music": Det er muligt at købe musik i form af "library music" eller "stock music". Sådan musik sælges ofte fra online butikker under betegnelsen royalty-fri

musik. Man skal være opmærksom på, at sådan musik dog ikke er 100 % royalty-fri, idet man ofte skal have tilladelse fra Koda til den efterfølgende udbredelse til offentligheden (offentlige fremførelse). Med Library musik er det dog typisk ikke nødvendigt at have en aftale med NCB, musikforlag eller Gramex.

Trin 3. Efterfølgende administration

Du skal være opmærksom på, at du efter at have indhentet de nødvendige tilladelser, dvs. indgået aftaler med de relevante rettighedshavere, vil være forpligtet til at levere en række informationer til rettighedshaverne. Omfanget heraf varierer i henhold til den enkelte aftale, men generelt vil der typisk være tale om rapportering af brugen af specifikke musikværker samt aktiviteten forbundet med hvert musikværk. Din rapportering af den brugte musik gør, at Koda kan sende dine penge til de rigtige kunstnere.

Hvilke typer rettigheder findes?

De rettigheder, som er mest relevante ved brug af musik online, kan inddeles i følgende kategorier:

- 1) Rettigheder til offentlig fremførelse
- 2) Rettigheder til eksemplar fremstilling
- 3) Synkroniseringsrettigheder
- 4) Ideelle rettigheder

"Offentlig fremførelse" indebærer, at man gør musik tilgængelig eller udbreder musik for offentligheden eller en større kreds af personer (i modsætning til rent privat brug). Typisk vil al brug af musik på internettet være offentlig fremførelse.

"Eksemplar fremstilling" omfatter enhver form for fysisk eller digital kopiering af musik (og kaldes også for de mekaniske rettigheder). Disse rettigheder er naturligvis særligt relevante ved digitalt eksemplarsalg, men al brug af musik online, uanset form, har brug for i hvert fald ét eksemplar til f.eks. at streame fra. Det betyder, at al brug af musik online også indeholder eksemplar fremstilling.

"Synkroniseringsrettigheder" er en særlig type af rettigheder, som vedrører retten til at sammensætte musik med levende billeder, dvs. i praksis når man bruger musik i forbindelse med produktion af reklamefilm, spillefilm, videoer og andet audiovisuelt materiale.

"Ideelle rettigheder" er blandt andet udtryk for en ophavsmands ret til at blive krediteret i forbindelse med brug af hans musik samt beskyttelse mod illoyalt brug (særlig relevant ved brug i reklamemæssige, pornografiske eller politiske sammenhænge).

I afsnittet nedenfor gennemgås de forskellige rettighedshavere, som man i praksis skal indhente tilladelse fra til at bruge musik online.

Hvem er hvem?

Der er grundlæggende tre grupper, som har rettigheder til musik. Derfor vil man ofte skulle indhente tilladelser fra forskellige parter, når man bruger musik online. De tre grupper vil hver især have rettigheder til en eller flere af de forskellige rettighedstyper nævnt ovenfor.

1. Skabende kunstnere og musikforlag (Koda)

Denne gruppe omfatter komponister og sangskrivere (også kaldet "ophavsmænd"), som har skabt musikværket, dvs. skrevet en sang ved at sætte noder og tekst sammen på en bestemt måde. Derudover omfatter gruppen også musikforlag.

Koda er et non-profit, kollektivt forvaltningsselskab, som forvalter rettighederne på vegne af de skabende kunstnere og musikforlag i Danmark. Når man ønsker at bruge musik i Danmark, skal man derfor rette henvendelse til Koda for at få tilladelse til at brug de rettigheder, der tilhører komponister, sangskrivere og musikforlag.

Hvis man ønsker at bruge musik i særlige reklamemæssige, pornografiske eller politiske sammenhænge (de ideelle rettigheder) skal man – udover at indhente tilladelse fra Koda – også indhente særskilt tilladelse fra den skabende kunstner og/eller dennes musikforlag.

2. Udøvende kunstnere

Denne gruppe omfatter de artister og musikere, som synger teksten og spiller tonerne. Deres rettigheder kaldes typisk artistrettigheder. En udøvende kunstner kan være sammenfaldende med en skabende kunstner, hvis vedkommende har skrevet sin egen musik.

Når man bruger en indspilning, vil man i praksis ofte få tilladelsen vedrørende de udøvende kunstners rettigheder fra pladeselskabet. Dette skyldes, at de udøvende kunstners rettigheder typisk administreres sammen med pladeselskabernes rettigheder, se nedenfor.

3. Pladeselskaber og Gramex

Den tredje gruppe omfatter de pladeselskaber eller producenter (også kaldet musikselskaber), som har finansieret og produceret en indspilning af et musikværk. Deres rettigheder kaldes typisk producentrettigheder, indspilningsrettigheder eller masterrettigheder.

Når man bruger en indspilning, er det også nødvendigt at indhente tilladelse fra indehaveren af producentrettighederne, hvilket som regel er det pladeselskab, som har udgivet musikken. I Danmark er både pladeselskaberne og de udøvende kunstnere i visse tilfælde repræsenteret af en brancheorganisation kaldet Gramex (www.gramex.dk), som kan udstede tilladelse, når det vedrører visse former for online-brug. Det gælder f.eks. internetradio (webcasting), web-tv (korte videoklip med baggrundsmusik), baggrundsmusik på hjemmesider og video on demand af radio- og tv-udsendelser.

I øvrige tilfælde skal man indhente tilladelse direkte fra pladeselskabet, som i denne sammenhæng typisk også repræsenterer gruppen af udøvende kunstnere.

NCB og musikforlag

Når man ønsker at bruge musik i forbindelse med produktion af en reklame, film eller video, skal man derudover indhente tilladelse fra den skabende kunstner til at få lov til at sammensætte musikken med levende billeder (synkroniseringsrettigheder), da der er tale om en bearbejdning af et musikværk.

Tilladelsen kan ofte fås hos det kollektive forvaltningsselskab NCB (Nordisk Copyright Bureau), men i nogle tilfælde er det nødvendigt at indhente tilladelsen direkte fra den enkelte skabende kunstner og/eller det musikforlag, som repræsenterer den skabende kunstner. Der henvises til www.ncb.dk for mere information herom.

NCB varetager endvidere rettighederne til fysisk eksemplarfremstilling (CD'er og DVD'er).

Koda forvalter ikke grafiske rettigheder som f.eks. noder og sangtekster på skrift. Hvis man ønsker at bruge noder og sangtekster i grafisk form, skal man rette henvendelse til den skabende kunstner og/eller det relevante musikforlag. Nærmere information herom kan fås ved henvendelse til Dansk Musikforlæggerforening (www.dmff.dk), som er en forening for professionelle musikforlag i Danmark.